

ВОДЗЫЎ

на аўтарэферат дысртацыі Зяноўкі Яўгеніі Сяргсееўны
«Лінгваакустычныя рэсурсы для беларускамоўных сістэм сінтэзу маўлення:
фарміраванне, прагматычны патэнцыял, спосабы аптымізацыі»,
прадстаўленай на атрыманне вучонай ступені кандыдата філалагічных навук
па спецыяльнасцях 10.02.01 – беларуская мова, 10.02.21 – прыкладная і
матэматычная лінгвістыка

Дысртацыйнае даследаванне Зяноўкі Я.С. прысвечана актуальнай праблеме стварэння і аптымізацыі лінгваакустычных рэсурсаў (ЛАР) для беларускамоўных сістэм сінтэзу маўлення (ССМТ). Работа накіравана на вывучэнне рытміка-меладычнай структуры беларускай літаратурнай мовы, распрацоўку эталоннай лінгваакустычнай базы даных (ЛАБД) і ўдасканаленне прасадыхнага працэсара БСМТ, што забяспечвае павышэнне якасці штучнага маўлення.

Актуальнасць тэмы дысртацыі абумоўлена недастатковай распрацаванасцю лінгвістычных рэсурсаў для беларускай мовы ў сістэмах сінтэзу маўлення, асабліва ў частцы перадачы інтанацыйных і прасадыхных характарыстык. Даследаванне ўключана ў прыярытэтычны напрамкі сучаснай гуманітарнай навукі Беларусі, спрыяючы развіццю нацыянальных маўленчых тэхналогій і напіраючы магчымасці для стварэння высакатэхналагічных прадуктаў. Аўтар дэманструе глыбокае веданне прадмета даследавання, асэнсоўвае сучасныя дасягненні ў галіне камп'ютарнай лінгвістыкі і прапонуе арыгінальныя рашэнні для вырашэння праблемных аспектаў.

Навуковая павізна дысртацыі заключаецца ў комплексным падыходзе да фарміравання ЛАР, які ўключае эксперыментальна-фанетычны аналіз прасадыхных асаблівасцей беларускай мовы з выкарыстаннем сучасных праграмных сродкаў (Sony Sound Forge, Praat, PitchPlotter, IntonTrainer). Упершыню ў айчынным мовазнаўстве створаны беларускамоўны прасадыхны модуль для праграмнага комплексу «IntonTrainer», заснаваны на аўтарскай ЛАБД з 1000 камунікатыўна-сінтаксічных адзінак. Акрамя таго, распрацаваны алгарытмы аўтаматычнай дэлімітацыі сінтагм на базе праграмы NooJ, што дазваляе павысіць якасць сегментацыі тэкстаў і інтанацыйнай разметкі. Вызначэнне 29 інтанацыйных мадэляў для штучнага маўлення і класіфікацыя міжфразавых і міжсінтагменных паўз з'яўляюцца значным укладам у развіццё прыкладной лінгвістыкі.

Палажэнні, вынесеныя на абарону, лагічна абгрунтаваны, адпавядаюць мэтам даследавання і цалкам раскрываюць змест работы. Аналіз фактычнага

матэрыялу (1000 сказаў-ілюстрацый) праведзены з выкарыстаннем статыстычных і эксперыментальна-фанетычных метадаў, што забяспечвае пэўнасць і абгрунтаванасць вывадаў. Структура дысэртацыі з'яўляецца паслядоўнай, змест поўнаасцю адпавядае пазначаным мэтам і задачам.

Аднак хацелася б атрымаць дадатковыя тлумачэнні адносна магчымасцяў інтэграцыі прапанаваных ЛАР у сістэмы сінтэзу маўлення на базе нейронных сетак, асабліва з улікам патрабаванняў да вылічальных рэсурсаў і патэнцыйных абмежаванняў іх практычнай рэалізацыі.

Вышкі даследавання маюць высокую практычную значнасць. Створаная ЛАБД і прасадычны модуль «IntonTrainer» могуць выкарыстоўвацца ў сістэмах сінтэзу і распазнавання маўлення, а таксама ў навучальных праграмах для вывучэння беларускай прасодыі. Матэрыялы дысэртацыі могуць быць ужытыя пры выкладанні дысцыплін «Фанетыка беларускай мовы», «Камп'ютарная лінгвістыка», «Аналіз і сінтэз маўлення» ў ВНУ, а таксама для напісання вучэбных дапаможнікаў па лінгваледыцы і арфаграфіі. Укараненне вынікаў у навуковы і вучэбны працэс (АІП НАН Беларусі, БДУ) пацвярджае іх каштоўнасць.

Дысэртацыйная работа Зяноўкі Я.С. адпавядае патрабаванням, прад'яўленым да дысэртацый на саісканне вучонай ступені кандыдата філалагічных навук па спецыяльнасцях 10.02.01 – беларуская мова і 10.02.21 – прыкладная і матэматычная лінгвістыка. Работа з'яўляецца грунтоўным міждысцыплінарным даследаваннем, якое спалучае тэарэтычныя і прыкладныя аспекты, і заслугоўвае высокай ацэнкі. Аўтар дэманструе кампетэнтнасць, эрудыцыю і здольнасць да самастойнага навуковага пошуку, што дае падставы рэкамендаваць прысваенне Зяноўцы Яўгеніі Сяргееўне вучонай ступені кандыдата філалагічных навук.

Захар'еў Валзім Анатольевіч

к.т.н., дацэнт,

дацэнт кафедры «Сістэмы кіравання»

факультэта «Інфармацыйных тэхналогій і кіравання»

установы адукацыі

«Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт

інфарматыкі і радыёэлектронікі»

28.04.2025

